

(Verschenen in maart 2005 in Horizon)

Thomas, genoemd Didymus

De apostel Thomas heeft geen beste papieren in uitlegtradities. Als de *ongelovige* Thomas is hij de geschiedenis ingegaan. Kwam van hem immers niet het gezegde 'eerst zien, dan geloven'? Vooroordelen staan altijd een eerlijke kennismaking in de weg. Als we iemand hebben vastgezet in een beeld komt hij daar niet gemakkelijk van af. Dat geldt in het bijzonder ook de apostel Thomas.

De evangelist Johannes wijdt een hele perikoop aan hem in het slot van zijn evangelie. Hij wordt daar genoemd als 'één van de twaalven'. Zijn verschijning is in die zin niet los te maken van de andere leerlingen. In wat hij zegt en doet representeert hij ook de andere discipelen. Zijn Aramese naam wordt vermeld met de Griekse vertaling erbij: Thomas, genoemd Didymus. Nadrukkelijk wil de evangelist ons daarmee wijzen op de betekenis van die naam in het verhaal dat hij wil vertellen. 'Tweeling' betekent die naam. En naar goed bijbels gebruik spreekt en doet Thomas zoals zijn naam is. Zijn naam is zijn bestemming. Als we goed lezen ontdekken we hoe zijn naam in het verhaal van Johannes functioneert. Om te beginnen is hij er niet bij als de leerlingen samen zijn op de avond van de eerste dag van de week. Hij is niet daar waar de anderen zijn. Hij begeeft zich buiten het bereik van deze kleine gemeenschap. En op de vraag waar deze Thomas dan wel zou kunnen zijn, geven de andere plaatsen waar hij wordt genoemd in het evangelie een aanwijzing. We komen hem nog een keer tegen als Jezus op weg gaat naar het graf van Lazarus. En als Jezus daar aankondigt dat hij Lazarus zal wekken uit zijn slaap, horen we Thomas zeggen: "Laten wij ook gaan om met Hem te sterven" (Joh. 11:16). Wonderlijk! Het is alsof hij daar zeggen wil dat het opwekken uit de dood niet gaat zonder het sterven van de opwekker. Typisch een tweeling. Daar waar het gaat over opwekking uit de dood staat Thomas aan die andere kant, staat hij aan de kant van de stervenden. Het is alsof hij telkens het andere wil belichten. Als Jezus op nog een andere plaats zegt dat zijn leerlingen wel weten welke weg hij zal gaan, is het ook daar Thomas die zegt dit geheel niet te weten (Joh. 14:5). Als een tweeling kijkt hij telkens een andere richting uit. Een dialecticus avant la lettre. En precies daarom is hij op die eerste dag van de week ook niet daar waar de leerlingen zijn. Hij is elders. En het evangelie doet vermoeden dat hij daar is waar de stervenden zijn. Op het bericht van zijn medeleerlingen dat zij Jezus hebben gezien, vraagt Thomas naar de wonden. Met dit bericht van overwinning op de dood kan hij niet uit de voeten als hij ook niet eerst die wonden heeft gezien en getast. Dat typeert hem. Het is alsof hij weten wil of het in deze opgestane Heer werkelijk gaat om Hem die heeft geleden en is gekruisigd en gestorven. Hij vraagt naar dat wat hij als apostel hééft te vragen. Zegt Johannes niet aan het begin van zijn eerste brief dat hij wil getuigen van hetgeen hij gehoord, gezien en getast heeft? Wil je immers een waarachtig getuige kunnen zijn dan zul je toch moeten hebben gehoord, gezien en getast?

Thomas leren we kennen als iemand die wil weten of het in de opgestane wel gaat om hem die zich het lot van stervende en verwonde mensen heeft aangetrokken. Daar is al zijn aandacht op gericht. Pas oog in oog met de tekenen van lijden en dood horen wij hem roepen: Mijn Heer en mijn God! En daarmee behoedt Thomas ons voor triomfalisme én zwartkijkerij. Als wij de neiging hebben ons geloof te maken tot een bunker van eigen waarheid, zal hij met zijn hoofd schudden. Als wij al te hard 'halleluja' roepen, zal hij ons wijzen op hen die niet bij machte zijn nog iets te kunnen zeggen. Maar als wij ons hoofd dreigen in

onze schoot te laten vallen zal hij ons attent maken op Hem die ons uit de doden opricht. We hebben hem hard nodig deze Thomas. Juist ook deze dagen waarin de godsdienstigheid lijkt te worden verabsoluteerd als een eigen identiteit waarmee wij de ander om de oren willen slaan. Hij wijst ons op de dynamiek van het messiaanse geloof. Van zichzelf afwijzend, naar Geert Mak, gedoemd tot kwetsbaarheid.

Ad van Nieuwpoort